

5 lutego 2020 r.

Komunikat KNF dotyczący decyzji administracyjnej wydanej w postępowaniu administracyjnym prowadzonym w przedmiocie nałożenia sankcji administracyjnych na Altus TFI SA

Komisja Nadzoru Finansowego na posiedzeniu w dniu 4 lutego 2020 r. jednogłośnie¹ nałożyła na Altus Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie (dalej „Towarzystwo”) następujące sankcje administracyjne za naruszenia przepisów ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi („ustawa”) oraz rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości funduszy inwestycyjnych („rozporządzenie”):

- I. Kara pieniężna w wysokości 5 milionów złotych nałożona została za:
 - naruszenie art. 48 ust. 2a ustawy w związku z zarządzaniem przez Towarzystwo funduszami inwestycyjnymi w sposób nierzetelny i nieprofesjonalny, niezapewniający zachowania należytej staranności i niezgodny z zasadami uczciwego obrotu, a także nieuwzględniający najlepiej pojętego interesu funduszy oraz uczestników funduszy oraz w sposób niezapewniający stabilności i bezpieczeństwa rynku finansowego,
 - naruszenie art. 45a ust. 4a ustawy w związku z nieprawidłowym wykonywaniem przez Towarzystwo bieżącego nadzoru nad podmiotem, któremu Towarzystwo powierzyło zarządzanie portfelami inwestycyjnymi funduszy inwestycyjnych.
- II. Kara pieniężna w wysokości 2 milionów złotych nałożona została za naruszenie § 23 ust. 2 rozporządzenia oraz postanowień statutów w zakresie wyceny aktywów funduszy.
- III. Sankcja administracyjna w postaci cofnięcia Towarzystwu zezwolenia na wykonywanie działalności przez towarzystwo funduszy inwestycyjnych – w związku z ustaleniem, że naruszenia przepisów ustawy, opisane w punkcie I są rażące.

Sankcji administracyjnej opisanej w pkt III powyżej Komisja nadała rygor natychmiastowej wykonalności.

Naruszenia, o których mowa w pkt I powyżej, związane były z zarządzaniem przez Towarzystwo następującymi funduszami inwestycyjnymi zamkniętymi (łącznie zwane „Funduszami”):

- Altus NSFIZ¹ Wierzytelności,
- Altus NSFIZ Wierzytelności 2 (obecnie: Altus NSFIZ Wierzytelności 2 w likwidacji),

¹ NSFIZ - Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty.

- Altus NSFIZ Wierzytelności 3,
- EGB Wierzytelności 2 NSFIZ,
- Omega Wierzytelności NSFIZ,
- Protegat 1 NSFIZ,
- Universe 2 NSFIZ,
- Universe NSFIZ,
- GetBack Windykacji NSFIZ (obecnie: Grom Windykacji NSFIZ).

Naruszenia, o których mowa w pkt II. powyżej, dotyczą:

- Altus NSFIZ Wierzytelności,
- Altus NSFIZ Wierzytelności 2 (obecnie: Altus NSFIZ Wierzytelności 2 w likwidacji),
- Altus NSFIZ Wierzytelności 3,
- EGB Wierzytelności 2 NSFIZ,
- Universe 2 NSFIZ,
- Universe NSFIZ.

- I. Komisja ustaliła, że w trakcie zarządzania portfelami Funduszy przez podmiot, któremu Towarzystwo zleciło zarządzanie obejmujące sekurytyzowane wierzytelności, doszło do nieprawidłowości, które nie zostały zidentyfikowane i wyeliminowane przez Towarzystwo. Zgodnie z treścią art. 45a ust. 1 ustawy towarzystwo funduszy inwestycyjnych może w drodze umowy zawartej w formie pisemnej powierzyć przedsiębiorcy lub przedsiębiorcy zagranicznemu wykonywanie czynności związanych z działalnością prowadzoną przez towarzystwo. Przedmiotem wskazanej wyżej umowy może być zlecenie zarządzania portfelem inwestycyjnym funduszu inwestycyjnego lub jego częścią. Bez względu jednak na podmiot, któremu powierzono wykonywanie czynności towarzystwa, zgodnie z brzmieniem art. 45a ust. 4a ustawy towarzystwo funduszy inwestycyjnych jest obowiązane do bieżącego nadzorowania wykonywania powierzonych czynności. Sposób realizowania przez Towarzystwo obowiązku sprawowania bieżącego nadzoru nad powierzonymi czynnościami powinien być również realizowany zgodnie z odpowiednimi postanowieniami Rozporządzenia 231/2013².

Towarzystwo, pomimo posiadania stosownych narzędzi do kontrolowania i wpływania na działania zarządzającego, wynikających z umów o zarządzanie, nie monitorowało dostatecznie wykonywania czynności powierzonych zarządzającemu. Towarzystwo, będąc gwarantem ochrony interesu uczestników funduszy sekurytyzacyjnych, nie

² Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) Nr 231/2013 z dnia 19 grudnia 2012 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/61/UE w odniesieniu do zwolnień, ogólnych warunków dotyczących prowadzenia działalności, depozytariuszy, dźwigni finansowej, przejrzystości i nadzoru (Dz. U. UE L 83 z dnia 22 marca 2013 r.)

zapewniło prawidłowego systemu kontroli wewnętrznej i działań nadzorczych, przez co dopuściło do nieprawidłowości w zarządzaniu portfelami inwestycyjnymi funduszy. Niedostateczne wykonywanie bieżącego nadzoru nad czynnościami powierzonymi podmiotowi zarządzającemu jest wyrazem braku rzetelności, profesjonalizmu i należytej staranności wymaganych w prowadzonej przez Towarzystwo działalności.

Towarzystwo funduszy inwestycyjnych, zgodnie z art. 48 ust. 2a ustawy, obowiązane jest do prowadzenia działalności w sposób rzetelny i profesjonalny, z zachowaniem należytej staranności i zgodnie z zasadami uczciwego obrotu, a także w najlepszym pojętym interesie zarządzanych funduszy, uczestników tych funduszy i klientów towarzystwa oraz w celu zapewnienia stabilności i bezpieczeństwa rynku finansowego.

W toku prowadzonego postępowania Komisja ustaliła, iż stwierdzone nieprawidłowości w zarządzaniu Funduszami polegały w szczególności na tym, że:

1. Towarzystwo nie monitorowało i nie weryfikowało w sposób prawidłowy skuteczności podejmowanych przez zarządzającego działań windykacyjnych, tj.:
 - Towarzystwo akceptowało okoliczność, iż działania podejmowane przez zarządzającego charakteryzowały się niską efektywnością, tj. brakiem realizacji prognoz odzysków zakładanych pierwotnie dla nabywanych pakietów wierzytelności przez kilka lat;
 - Towarzystwo nie poddawało należytej ocenie stopnia realizacji zakładanych prognoz odzysków oraz kosztów windykacji wierzytelności;
 - Towarzystwo nie dokonywało adekwatnej oceny prowadzonej przez zarządzającego działalności w zakresie zarządzania pakietami wierzytelności funduszy sekurytyzacyjnych w sytuacji gdy zarządzający wykazywał brak zdolności do generowania, w ramach czynności windykacyjnych, przychodów na poziomie odpowiadającym kosztom ponoszonym przez te fundusze w ramach prowadzonej działalności;
 - mimo, że faktyczny poziom odzysków przyjętych w ramach pierwotnej wyceny pakietów wierzytelności funduszy istotnie odbiegał in minus w stosunku do zakładanych prognoz to Towarzystwo przyjmowało te informacje jako niemiernodajne i niepozwalające na dokonanie oceny sprawności i skuteczności windykacyjnej zarządzającego w przyszłości.

W konsekwencji wskazanych naruszeń nie podejmowano należytych czynności oceniających działania windykacyjne zarządzającego godząc się na nieefektywność tych działań.

2. Zaniechania Towarzystwa, o których mowa w pkt 1., doprowadziły do niewłaściwego zarządzania płynnością aktywów funduszy Altus NSFIZ Wierzytelności, Universe NSFIZ i Universe 2 NSFIZ, tj.:

- braku możliwości finansowania żądań wykupu certyfikatów inwestycyjnych składanych przez uczestników ww. funduszy, w efekcie czego Towarzystwo przeprowadzało kolejne emisje certyfikatów inwestycyjnych, z których środki nie były przeznaczone na działalność lokacyjną, lecz na wykupy certyfikatów poprzednich emisji, co świadczy o działaniu Towarzystwa wbrew interesowi uczestników funduszy obejmujących certyfikaty nowych emisji.
 - uzależnienie przez Towarzystwo możliwości realizacji wykupu certyfikatów inwestycyjnych od decyzji zarządzającego ponieważ zarządzający niejednokrotnie był podmiotem obejmującym te certyfikaty;
 - uzależnienia możliwości regulowania przez fundusze Universe NSFIZ i Universe 2 NSFIZ bieżących zobowiązań wynikających ze składanych żądań wykupu również od wyrażania przez podmiot zarządzający portfelami funduszy woli i gotowości odkupienia od tych funduszy niektórych portfeli wierzytelności, w tym portfeli charakteryzujących się niską efektywnością, celem pozyskania środków pieniężnych na umorzenie certyfikatów podlegających wykupowi.
3. Towarzystwo nie monitorowało i nie weryfikowało w sposób prawidłowy podejmowanych przez zarządzającego działań w zakresie zarządzania portfelem inwestycyjnym funduszu sekurytyzacyjnego GetBack Windykacji NSFIZ, tj.:
- Towarzystwo akceptowało i współpracowało przy przeprowadzaniu z udziałem funduszu GetBack Windykacji NSFIZ sekwencji transakcji dotyczących pakietów wierzytelności, których faktycznym celem było uzyskanie korzyści majątkowej wyłącznie przez Towarzystwo oraz podmiot powiązany z zarządzającym portfelem tego funduszu, przy jednoczesnym naruszeniu interesu innego funduszu sekurytyzacyjnego zarządzanego przez Towarzystwo i uczestników tego funduszu;
 - Towarzystwo nie zgłaszało zastrzeżeń w zakresie podejmowania decyzji o dokonywaniu przez fundusze sekurytyzacyjne transakcji dotyczących określonych pakietów wierzytelności w krótkim okresie po znacząco różnych cenach (w których to transakcjach uczestniczył m.in. GetBack Windykacji NSFIZ oraz fundusz w przypadku którego zarządzający był jedynym uczestnikiem);
 - Towarzystwo nie posiadało dokumentacji obejmującej strategię inwestycyjną odzyskiwania wierzytelności wchodzących w skład pakietu będącego przedmiotem transakcji przeprowadzanej z udziałem funduszu GetBack Windykacji NSFIZ, podczas gdy informacje odnośnie zakładanej strategii windykacyjnej mają kluczowe znaczenie dla możliwości sprawowania przez Towarzystwo w sposób rzetelny, profesjonalny oraz prowadzony z należytą starannością nadzoru nad działaniami podejmowanymi przez zarządzającego

w zakresie ustalenia ceny nabycia oraz zbycia danego pakietu wierzytelności czy też w zakresie dochodzenia wierzytelności;

- Towarzystwo nie weryfikowało w prawidłowy sposób procesu prowadzenia przez zarządzającego ewidencji transakcji zawieranych przez GetBack Windykacji NSFIZ, w efekcie czego ewidencja nie zawierała danych o wszystkich transakcjach przeprowadzanych przez ww. fundusz lub zawarte informacje były nieprawidłowe.

Wskazane powyżej naruszenia świadczą o dokonywaniu przez zarządzającego działań, które stanowiły zagrożenie dla stabilności i bezpieczeństwa rynku finansowego

4. Towarzystwo, pomimo dysponowania danymi wskazującymi na nienależyty sposób wykonywania czynności w zakresie zarządzania sekurytyzowanymi wierzytelnościami funduszy przez zarządzającego, zawarło z zarządzającym umowy ramowe na świadczenie usług obsługi portfeli funduszy inwestycyjnych wyłącznie przez zarządzającego lub jego podmioty powiązane. Mając świadomość znikomej realizacji przez zarządzającego prognoz dotyczących portfeli wierzytelności funduszy, Towarzystwo kontynuowało i zacieśniało współpracę z zarządzającym. Tym samym Towarzystwo narażało fundusze na duże ryzyko inwestycyjne związane z nieprawidłowym działaniem zarządzającego.
5. Towarzystwo nie podejmowało należytych działań w celu zapewnienia prawidłowości wyceny wartości aktywów funduszy Altus NSFIZ Wierzytelności, Altus NSFIZ Wierzytelności 2 (obecnie: Altus NSFIZ Wierzytelności 2 w likwidacji), Altus NSFIZ Wierzytelności 3, EGB Wierzytelności 2 NSFIZ, Universe NSFIZ i Universe 2 NSFIZ, godząc się na ustalanie wartości aktywów tych funduszy w sposób nie odzwierciedlający wartości godziwej tych aktywów, w szczególności:
 - Towarzystwo nie sprawowało w sposób realny, rzetelny i profesjonalny bieżącego nadzoru nad działalnością podmiotów, którym zostało zlecone dokonywanie wyceny pakietów wierzytelności stanowiących składniki lokat funduszy sekurytyzacyjnych. Brak realizacji prognoz przyjmowanych do wyceny wartości portfeli wierzytelności funduszy nie był odzwierciedlany w wycenie tych portfeli. W efekcie takich działań wartość portfeli wierzytelności wzrastała w sytuacjach braku jakichkolwiek obiektywnych przesłanek uzasadniających zwiększenie poziomu przyszłych odzysków z tych portfeli;
 - Towarzystwo nie zgłaszało zastrzeżeń do raportów z wyceny dostarczanych przez podmiot wyceniający aktywa funduszy, pomimo dysponowania negatywnymi informacjami w zakresie kształtowania się przychodów i kosztów funduszy.

Towarzystwo zaniedbało wykonywanie swoich ustawowych obowiązków i dopuściło do sytuacji, w której naruszone zostały przepisy mające fundamentalne znaczenie dla oceny funkcjonowania Towarzystwa jako profesjonalnego podmiotu działającego na rynku kapitałowym, zarządzającego instytucjami wspólnego inwestowania. Powodem negatywnej oceny postępowania Towarzystwa jest przede wszystkim brak sprawowania właściwego nadzoru nad podmiotem, któremu Towarzystwo zleciło zarządzanie portfelami inwestycyjnymi Funduszy. Towarzystwo wykazało się brakiem odpowiedzialności i rzetelnej oceny skuteczności działań zarządzającego podejmowanych w ramach zarządzania portfelami inwestycyjnymi funduszy sekurytyzacyjnych. W toku zarządzania tymi portfelami Towarzystwo nie dochowało należytej staranności i nie oceniło należycie ryzyka z tym związanego wykazując brak wymaganego profesjonalizmu. Brak należytego i bieżącego nadzoru Towarzystwa nad działalnością podmiotu zarządzającego, w szczególności brak monitoringu funkcjonowania podmiotu i realizacji nałożonych na niego obowiązków, uniemożliwiło odpowiednio wczesne zapobieżenie skutkom zagrażającym interesowi uczestników funduszy inwestycyjnych.

- II. Zaniechanie przez Towarzystwo czynności nadzorczych w obszarze procesu wyceny aktywów Altus NSFIZ Wierzytelności, Altus NSFIZ Wierzytelności 2 (obecnie: Altus NSFIZ Wierzytelności 2 w likwidacji), Altus NSFIZ Wierzytelności 3, EGB Wierzytelności 2 NSFIZ, Universe NSFIZ i Universe 2 NSFIZ doprowadziło do naruszenia przez te fundusze § 23 ust. 2 rozporządzenia w sprawie rachunkowości funduszy oraz postanowień statutów funduszy w zakresie, w jakim aktywa funduszy nie były wyceniane według wiarygodnie oszacowanej wartości godziwej.

Zgodnie z treścią art. 8 ustawy o funduszach inwestycyjnych, fundusz inwestycyjny dokonuje wyceny aktywów funduszu, ustalenia wartości aktywów netto oraz wartości aktywów netto przypadających na jednostkę uczestnictwa lub certyfikat inwestycyjny.

W toku prowadzonego postępowania Komisja ustaliła, iż stwierdzone nieprawidłowości w zakresie wyceny aktywów funduszy Altus NSFIZ Wierzytelności, Altus NSFIZ Wierzytelności 2 (obecnie: Altus NSFIZ Wierzytelności 2 w likwidacji), Altus NSFIZ Wierzytelności 3, EGB Wierzytelności 2 NSFIZ, Universe NSFIZ i Universe 2 NSFIZ polegały w szczególności na tym, że:

1. Obserwowany wzrost wartości aktywów netto na certyfikat inwestycyjny funduszy sekurytyzacyjnych, wynikał ze wzrostu wycen pakietów wierzytelności posiadanych przez te fundusze, a nie z efektów działalności windykacyjnej podejmowanej przez zarządzającego.
2. Wartość pakietów wierzytelności stanowiących przedmiot lokat funduszy sekurytyzacyjnych wzrastała, pomimo braku jakichkolwiek obiektywnych

przesłanek uzasadniających zwiększenie poziomu przyszłych odzysków z portfeli, mając na względzie brak realizacji przez zarządzającego prognoz głównych zmiennych ekonomicznych wpływających na wycenę wartości portfeli wierzytelności.

3. W ramach modeli wyceny dokonywano również nieuzasadnionych zmian założeń w zakresie wysokości prognozowanych kosztów serwisowania oraz ich udziału w prognozowanych odzyskach, które to zmiany miały istotny wpływ na ustaloną na bazie przyjętego modelu wartość danego pakietu wierzytelności.
4. Zmiany założeń przyjmowanych w ramach modeli wyceny pakietów wierzytelności, o których mowa w pkt 2 i 3 powyżej, miały istotny wpływ na ustaloną przez zewnętrzny podmiot wyceniający wartość pakietu wierzytelności.

Prawidłowa realizacja obowiązku dokonywania przez fundusz inwestycyjny wyceny aktywów oraz ustalania wartości aktywów netto i wartości aktywów netto przypadającej na certyfikat inwestycyjny ma szczególnie znaczenie dla uczestników funduszu inwestycyjnego. Wartość aktywów netto na certyfikat inwestycyjny stanowi bowiem podstawowy miernik pozwalający uczestnikom funduszu na oszacowanie wartości majątku, którym dysponują uczestnicy w związku z posiadanymi certyfikatami inwestycyjnymi funduszu inwestycyjnego i zmian wartości tego majątku, a w konsekwencji również miernik oceny rentowności inwestycji w certyfikaty inwestycyjne funduszu, mogący mieć również znaczenie przy podejmowaniu przez uczestników decyzji dotyczących rozpoczęcia, kontynuowania lub zakończenia inwestycji w certyfikaty inwestycyjne funduszu.

Mając na uwadze powyższe, Komisja uznała opisane naruszenia art. 48 ust. 2a ustawy oraz art. 45a ust. 4a ustawy za rażące i negatywnie oceniła możliwość dalszego kontynuowania działalności przez Towarzystwo, jako profesjonalnego uczestnika obrotu będącego instytucją zaufania publicznego. Równocześnie Komisja nadała decyzji rygor natychmiastowej wykonalności w zakresie sankcji cofnięcia zezwolenia.

Komisja informuje, że maksymalny wymiar kary pieniężnej za naruszenia opisane powyżej wynosi 5.000.000 zł za każde naruszenie z osobna.

Informacje o podstawowych skutkach prawnych decyzji Komisji dla funduszy zarządzanych przez Altus TFI SA oraz podmiotów zaangażowanych w proces obsługi tych funduszy.

- Zgodnie z art. 68 ust. 1 ustawy, od dnia wydania decyzji o cofnięciu zezwolenia na wykonywanie działalności przez Towarzystwo fundusze inwestycyjne zarządzane dotychczas przez Towarzystwo reprezentowane są przez depozytariuszy tych funduszy.

- Altus TFI SA przestaje być towarzystwem funduszy inwestycyjnych w rozumieniu art. 38 ust. 1 ustawy, wobec czego traci ono umocowanie do reprezentowania funduszy inwestycyjnych oraz prowadzenia ich spraw.
- Z uwagi na nadany decyzji Komisji rygor natychmiastowej wykonalności, od dnia wydania decyzji o cofnięciu zezwolenia Towarzystwo nie może podejmować jakichkolwiek czynności związanych z reprezentowaniem, czy zarządzaniem funduszami.
- Fundusze inwestycyjne dotychczas zarządzane przez Towarzystwo, zgodnie z art. 68 ust. 1 zd. 2 ustawy, nie emitują oraz co do zasady nie wykupują certyfikatów inwestycyjnych.
- Stosownie do art. 68 ust. 1b. ustawy, jeżeli termin wykupu certyfikatów inwestycyjnych zgodnie ze statutem funduszu inwestycyjnego zamkniętego przypada w okresie, w którym fundusz jest reprezentowany przez depozytariusza, wykup może być przeprowadzony pod warunkiem, że płynność aktywów funduszu na to pozwala. O zamiarze wykupu lub o wykupie certyfikatów inwestycyjnych depozytariusz reprezentujący fundusz informuje zgodnie z przyjętym w statucie funduszu inwestycyjnego sposobem udostępniania informacji o funduszu do publicznej wiadomości oraz na swojej stronie internetowej.
- Okres, przez który depozytariusz reprezentuje dany fundusz, zgodnie z art. 68 ust. 2 ustawy, może trwać maksymalnie 3 miesiące od wydania decyzji o cofnięciu zezwolenia. W tym okresie depozytariusz, kierując się interesem uczestników funduszy, powinien poszukiwać towarzystwa funduszy inwestycyjnych, które przejmie zarządzanie danym funduszem inwestycyjnym. Po upływie tego okresu, jeżeli zarządzanie poszczególnymi funduszami nie zostanie przejęte przez inne towarzystwo funduszy inwestycyjnych, ulegną one rozwiązaniu.

ⁱ W głosowaniu udział wzięli: J. Jastrzębski, D. Wieczorek-Bartczak, R. Mikusiński, K. Budzich, J. Pawelec, A. Kaźmierczak, R. Tomanek.